

dlagi novih virov obširno in zanimivo študijo „Franzosenkämpfe in Krain 1809“ (168, 232). — Dr. Avg. Žigon je objavil osem listin „Izza mladostne dobe Levstikove, za katere mu bo slovstveni zgodovinar hvaležen; posebno važno je Levstikovo pismo iz Olomuca osmošolcu Stritarju v Ljubljano (159). — L. Pintar je razložil v „Imenoslovnih črticah“ krajno ime Drašča vas, ki ima svoje ime po glavarju ali županu naselbine (143); prof. R. Perušček je poskusil raztolmačiti krajevna imena Višarje, Glince, Petrovče in druga (209). — Med prirodoslovnimi spisi moramo omeniti Seidlovo razpravo o širokočelnem losu (*Alces latifrons*) v diluvijalni naplavinu Ljubljanskega barja, katerega dva kosa spodnje čeljusti so našli delavci pri Viču poleg Ljubljane (261). — Dr. Boris Zarnik je objavil svoje poljudnoznanstveno predavanje „O činiteljih, ki določajo spol“ (182); prof. Kaj. Stranetzky govori o fluoritovem kristalu, ki se je našel v jami nad Vrhpoljem pri Vipavi (293) in o kapnikih iz vapnenčeve sige v idrijskem rudniku (293); dr. Gv. Sajevec je nabral „Ornitologične beležke za Kranjsko leta 1911“ (121). — Milan Pajk se spominja v daljših nekrologih Antona Globočnika pl. Sorodolskega, dr. Jos. Cerka in Antona Aškerca; prof. Wester je posvetil pristrčne vrstice spominu dr. Jak. Sketa, V. Steska pa marljivemu domačemu zgodovinarju P. pl. Radiscu. — Za slovestvena poročila so prispevali M. Pajk, F. Seidl, dr. Gv. Sajovic, dr. Pestotnik, dr. J. Mal, dr. Šmajdek in dr.

Václav Hrubý, Grotlesky. Vydala Videnská Matice. Tiskl Melantrich. Videň 1912. 8°. 272 str. Cena 1 K 60 v.

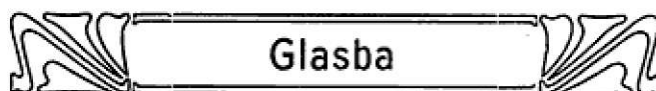
Namen teh vrstic je, opozoriti češko čitajoče Slovence na cenene in cenjene publikacije češke Matice na Dunaju. Omenjena knjiga je prvi zvezek zbranih del darovitega pisatelja. Kmečki sin Hrubý (1881—1910) je zagledal luč solnca v Mláki: dete je kazalo neobičajen dar porednosti; fant je prvačil v Třebonski gimn., dokler ni proti koncu začel batrahomijomahije z rajnko latinščino, ki so mu jo, dasi je še pozneje rad z njo briljiral, grenili pedagogi, ne dlako- ampak puhocepci. Posebno nagnenje je ovajal za zgodovino in zemljepis, o čemer pričajo še njegove primere, kot „njegova pleša je nalikovala Kotorskemu zalivu“. Sumi se, da je v tej dobi dokaj čital; pisec Malostranskih povidek mu je bil osobito drag. Ko dozori, se mu zahoče Dunaja: dobi mestece v finančnem ministrstvu (colnina in potrošni davek) z adjutom 600, nato 800 K. Skraja ga blišč in vrišč velemesta omamlja; kmalu začne to žitje razkrajati z lupo svojega humorja in satire, ki vas morda domislita na Francoza A. Allaisa. Po promociji iz praktikanta v asistenta zaželi malce odgrniti težko portiero z mestnega življenja: žal, dokler ga ne izpodvre dedna sušica, kateri je vojaška služba dala precej potuhe, se mora ruvati z bedo in bedaki svojega urada, kjer so mu silno zamerili pikre podlistke in neuradno stilizirane prošnje, tako da možaku krhkega zdravja raje privolijo dopust nego cvenkovito podporo. Za nameček mu je slavna Usoda tako nevljudna, da je še tik pred svojim odhodom v nepovrat, t. j. na dun. Osrednje pokopališče, na las podoben lastnemu junaku iz „Klarise“, ki so ga ka-li založniki desetkrat bolj stiskali nego tiskali. Kljub temu ga neverjetna razigranost ne ostavi na cedilu, dokler ga v prvi pomladi ne preseneti bridka smrt: malo prej je še napisal v čudoviti samoironiji parodijo o zdravljenju jetike „Krmná lečba u lidojedů“.

Da je podtridesetletnik Hrubý proizvajal z vročično in mrzlično vztrajnostjo, svedočijo poleg „Grotesk“ naslednje zbirke, last Matice: *A m a r a*, lirični in satirični ljubavni stihi; *K a z i m í r o v y p o v í d k y*, slike in karikature dunajskih „bémákov“ od krojača do svetnika in še više: vsled tega marsikaj neprijetnosti v uradu!

Kakor skoro vsi slovstveni produkti njegovi dihajo Lidé jednoho dne in Olšinský češko ovzdušje obdonavskega Babilona; često pade v romanih bič po brezprogramnem zapravljanju sil in sredstev po špelunkah. Številnih ostalih drobnarij še v misel ne jemljem.

Način pripovedovanja v Groteskah je neoguljen in neobrabljen, minuciozna rezbarija nepričakovanih, vendar prepričevalnih potez. Po humoreskah sicer nikdar ni vse dušeslovno čisto zlato, ne glede na to so Hrubega črtice nalezljivo smehovite: „Bluza“ kraj drugih je ukrojena tako, da epidermo brez ovinkov ščegeta k smehu, šumečemu ko šampanjec, malo da ne h krohotu. Ta mojster zgoščene položajne komike je hkratu spreten žongler besed v francoskem zmislu, čeprav morebiti še ni dozorel do vodoravne uglajenosti. Le otokoma zazveni trpka nota za hip, npr. v Sentimentální historii, mestoma izdaja romantičen otek pisateljevo število let. Sledi par primerkov za njegovo točno in kratko označevanje: „Bilo mi je tako dolgčas, da sem se bal, da dobi moj bodoči življenjepis obseg konverzacijskega slovarja« (70). Iz dvogovora na majskem obojespolnem sestanku; ona: „Mussetu so napisali na nagrobnik Caprice. Rada bi imela na svojem grobn napis Tisoč kapric! . . . Ampak . . .“ je končala in se zazrla v skupino drevja, v čigar vejah je plesalo pomladnje solnce, „kdo bi mislil zdaj na nagrobnike?“ — „Kdo?“ odgovori Helmar. „Moj stric! Ima tovarno za nagrobne kamene“ (163). V sličnem položaju: „Poznate mojega ženina“. „Površno!“ „Zadostuje, saj v njegovi notrini ni nič“ . . . Resnično groteskni so podobni obrati: Obmolnila sta in njune oči so si padle v naročaj, da jih ni bilo mogoče pet minut ločiti.

A. Debeljak.

Novi Akordi. Zbornik za vokalno in instrumentalno glasbo z „Glasbeno-književno prilogo“. Urejuje dr. Gojmir Krek, zalaga L. Schwentner v Ljubljani. Izhaja šestkrat na leto, naročnina za celo leto 10 K. Letnik XII. — Do ustanovitve „Novih Akordov“ ni imela posvetna glasbena umetnost na Slovenskem nobenega pravega središča. Bilo je seveda tudi prej mnogo pridnih delavcev na glasbenem polju, ali delo je bilo razcepljeno, razdrobljeno, posamezni umetniki niso bili med seboj skoraj v nikakem stiku, hodili so samotno vsak po svojem potu in mnogo je bilo mladih, krepkih talentov, ki se v taki desorganizaciji niso mogli uveljaviti ter so ostali široki javnosti malodane popolnoma neznani. Količkaj celoten pregled razvijanja in napredovanja glasbene umetnosti je bil nemogoč. Vsi, ki jim je bil resen napredek umetnosti pri srcu, so občutili živo potrebo glasbene revije, skupnega glasila, ki bi naj bilo slovenski glasbeni umetnosti nekako to, kar je leposlovni literaturi „Zvon“ in upodabljaajoči umetnosti „Jakopičev paviljon“. Ustanovitelji „Novih Akordov“ so se dobro zavedali, da bo za tako podjetje treba težkih in obilnih žrtev. In res jih je bilo mnogo več, nego priznanja in hvaležnosti. Kajti pri nas na Slovenskem je že tako, da pride na enega delavca dvanajst nergačev. Ali sad žrtev in truda je enajst letnikov „Novih Akordov“, bogata zakladnica slovenske glasbe, verno gledalo njenega razvoja v enem desetletju. Izdajatelji revije so se bili koj spočetka ognili nevarnosti, da bi napravili iz nje glasilo ene same, strogo opredeljene umetniške „struje“ te ali one glasbene korporacije, ali celo kake posamezne klike. Hoteli so jo imeti in obdržati tako, kakršna je bila potrebna in